

ИНФОРМАЦИЯ

Относно Годишна енергийна конференция „Либерализация на енергийния пазар и новите тенденции в сектора“, проведена на 22 март 2016г. в София,

Дискусионен панел „Предизвикателствата пред либерализацията на енергийния пазар“

Конференцията се организира от „Капитал“, в партньорство с AES България и Contour Global и с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Конференцията бе открита от изпълнителния директор на Икономедия Галя Прокопиева.

Дискусионният панел „Предизвикателствата пред либерализацията на енергийния пазар“ започна с обявата на Оливие Маркет, **изпълнителен директор на AES България**, относно учредяване на Национална енергийна камара – сдружение, представляващо интересите на производителите и разпространителите на енергия. Сдужението, формулиращо основната си цел като подпомагане на диалога за реформите в енергийния сектор, обединява Българска фотоволтаична асоциация, Българска ветроенергийна асоциация, Асоциация Хидроенергия, EVN България, AES България, Енерго Про, Контур Глобал и Чез България. Председатели на камарата са Робърт Дик, председател на УС на EVN България и Оливие Маркет, изпълнителен директор на AES България.

Министърът на енергетиката Теменужка Петкова приветства създаването на Националната енергийна камара и увери в готовността на МИЕ да бъде неин коректен партньор. Отбеляза закъснението на процеса на либерализация на българския енергиен пазар, като намери и позитиви в това, свързани с възможността да се извлекат уроци от чуждия опит и да се избере най-добрият модел за либерализация. Дефинира пълната либерализация като конкуренция, прозрачност, пазарни цени и право на избор. Информира, че за стартиране на процеса на либерализация са предприети редица мерки за финансово стабилизиране на сектора. Промените в ЗЕ са довели до първи резултати – през 2014г. задълженията на НЕК са възлизали на 586 млн. лв, а през 2015г. те са намалени до 221 млн. лева. Регулаторната дейност е подпомогнала стабилизирането на сектора с ценовото решение от 08'2015. Сега задачата е да бъде запазена динамиката на реформите. НЕК излиза от ролята „единствен купувач“, друга важна стъпка е стартирането от 19.01.16 на дейността на Българската независима енергийна борса, на която се търгуват около 7500 MWh/ден; цените са съпоставими тези на регионалните енергийни борси. За сега борсата разполага с платформа за търговия „ден напред“. Преди дни БЕХ е взел решение за увеличаване на капитала на БНЕБ с цел закупуване на платформа за администриране на пазара за търговия посредством двустранни договори, която се очаква да заработи от м. юли 2016г. През 2017 г. ще бъде закупена платформа за intra-day търговия. Проучват се възможностите за борсово търгуване на природен газ. Особен фокус в процеса на либерализация на енергийния пазар е защитата на енергийно бедните потребители. Съвместна работна група на МИЕ и ГД „Енергетика“ на ЕК работи върху механизъм за защита, включващ дефиниране на понятието „уязвими потребители“, критерии за идентифициране на групата уязвими потребители и мерки за

тяхната защита. По последните се работи съвместно с МТСП. В заключение, Министър Петкова подчерта, че либерализацията на пазара на тази основа е единствено правилният път.

Председателят на КЕВР Иван Иванов напомни, че Комисията функционира в настоящия си състав от 1 година, като завареното състояние в сектора в началото на 2015 г. се е характеризирало със силни деформации и непазарна среда: дългосрочни договори за електрическа енергия и разполагаемост; нарушения в рамката за изкупуване на електрическа енергия от ВЕИ; липса на конкуренция на свободния пазар (участие само на дружества от състава на БЕХ); липса на доверие поради тежки непрозрачни процедури; отсъствие на гарантирана политическа независимост на КЕВР, тогава избран от МС и утвърждаван от МП.

По-нататък г-н Иванов посочи, че през първите месеци на работа на новия състав на КЕВР са внесени промени в ЗЕ. КЕВР се избира от НС. Основна задача е либерализацията на пазара; това е дълъг процес. Либерализацията е инструмент за постигане на крайната цел – конкурентен и прозрачен пазар на електрическа енергия. Другите важни задачи са създаване на стабилна регулаторна рамка, осигуряване на стабилност на дружествата в пазарна среда и защита на уязвимите потребители. Ценовото решение от м. август 2015г. установява справедливо разпределение на тежестите чрез ДЗО. Приети са нови ПТЕЕ. Предложено е да се представят СТП, които дават възможност на битовите потребители да излязат на свободния пазар. Извършва се оценка на риска от отварянето на пазара - това трябва да стане така, че да бъде защитен общественият интерес и да няма събития с тежки последици за сектора. Сред предизвикателствата са конкурентоспособността на централите на свободния пазар; ликвидността на борсата; подготвяният нов пазарен модел и произтичащите промени в ЗЕ, в частност отпадането на категорията единствен купувач; обединението със съседни паари.

Визията на регулатора е, че с постепенната либерализация на пазара отпада и функцията по определяне цената на електрическата енергия. Остава определянето на цена пренос и ДЗО съобразно промените в условията. Трябва да бъде осъществяван ефективен мониторинг върху борсата и всички други проявления на свободния пазар. Друга задача пред регулатора е намаляването на тарифните деформации. Г-н Иванов изрично обърна внимание на необходимостта от строго прилагане на Регламент 1227/2100 (REMIT) , като отбеляза голямата отговорност на ACER и националния регулатор в това отношение.

Г-н Иванов отбеляза необходимостта от ускоряване на дейностите по окончателна либерализация на енергийния пазар и пазарно обединение със съседните енергийни пазари, като информира, че за целта се разработва пътна карта. В заключение подчерта, че само при тези условия може да се осигури стабилна, предвидима и достъпна енергия за всички потребители.

Постоянният представител на Световната банка за България, Чехи, Словакия, Европа и Централна Азия Тони Томпсън отбеляза ключовата важност на сектора и на прехода към либерализиран, прозрачен пазар на енергия при защита на уязвимите потребители. Похвали Правителството на България за ясният план. Съобщи, че провежданият от Световната банка анализ все още предстои да бъде завършен, но са ясни три основни задължителни аспекта:

- Преминаването към кокурентен, прозрачен пазар е императив. Цялото производство от държавните централи трябва да се търгува на борсата;
- Дългосрочните договори и ВЕИ-производството трябва да се интегрират в пазара, това ще донесе ликвидност. Едно от разглежаните решения е въвеждането на т.н „договори за разлика“ (Contracts for Difference), с помощта на които се дофинансират разликите с пазарната цена. Трябва да се проучи опита на Великобритания и Финландия, където този финансов механизъм се използва при изкупуване на ВЕИ-електроенергията, както и на Полша, която от няколко години го използва за дългосрочните договори с ТЕЦ.;
- Пълното дерегулиране на цените за битовите потребители трябва да се случи, но постепенно, чрез преходен период от 3 до 5 години, тъй като българските домакинства имат по-висока от средната за ЕС степен на зависимост от електрическата енергия, и при защита на уязвимите потребители.

В отговор на въпроси, в т.ч. от страна на АСЕП, г-н Томпсън съобщи, че докладът на Световната банка ще бъде готов до края на м. Април 2016г., след което ще бъде предаден на МИЕ. Анализите все още не са приключени, затова не могат да бъдат съобщени детайли, например относно предлагания компенсаторен механизъм за централите с гарантирано изкупуване. Решение би могло да даде използването на споменатите Договори за разлика. **Министър Петкова** увери, че докладът ще бъде подложен на обществено обсъждане, с цел отчитане на становищата на всички заинтересовани страни. Коментира, че цялото производство на държавните централи ще излезе на борсата, но това ще се случва плавно. Обясни, че се обмисля Фондът „Сигурност на електроенергийната система“ да прерасне в компенсаторен механизъм за модела „договори за разлики“. Приходите във Фонд ССЕ са ясни и удовлетворяват – от в началото на годината в него са постъпили 60 млн. лв.

Изпълнителният директор на Ей И Ес България Оливие Маркет в презентацията си очерта като ключови предизвикателства пред българския енергиен сектор привличането на инвестиции за изграждане на нови мощности, мерките за по-нататъшно развитие на ВЕИ, гарантирането на модернизацията и развитието на електроенергийната система; осигуряването на конкурентоспособност на българската промишленост, и развитието на трансграничните обмени.

Вицепрезидентът и изпълнителен директор на КонтурГлобал за Източна Европа Гари Левсли фокусира презентацията си върху дългосрочните договори (PPAs – Power Purchase Agreements) в условията на либерализиран пазар. Според него, дългосрочните договори не представляват препятствие за либерализацията. Презентацията разглежда възможностите и рисковете на пет варианта на тяхното интегриране: задължително пазарно интегриране, задължително предоговаряне с договор за разлика, доброволно предоговаряне, прехвърляне на договора към страна-наследник на първоначалния купувач на енергията, като наследникът е пазарен участник – трейдър; изкупуване на договора (buyout of IPP contracts) от купувача на енергията или от трети страни.

Регионалният мениджър на ЧЕЗ за България Карел Крал в презентацията си се спря върху следните поуки, извлечени от либерализацията с референция към процеса в Чехия: (1)

Либерализацията изисква време, в Чехия процесът е продължил от 2002 до 2007г; (2) ролята на регулатора е ключова за процеса; (3) най-големият риск пред либерализацията поставят неетичните практики.

Последното твърдение в презентацията (вж. слайд 5) заслужава особено внимание, тъй като в качеството на пример са дадени неетични практики на търговците на електрическа енергия, както следва:

- Увеличаване на агресивното предлагане „от врата на врата“ включително измамно и подвеждащо поведение;
- Неспазване на сроковете от страна на търговците при сключване на договор с нов потребител;
- Немотивирано възпрепятстване на смяната на потребител и неприемане на съответната документация;
- Независимо от отсъствието на съгласие на потребителя, новият търговец прави необходимите стъпки и завършва процеса по смяната на доставчик, въпреки че потребителят е демонстрирал волята си да запази предишния доставчик (потребителят става заложник на търговеца).

В заключение, г-н Крал подчертава , че *„е изключително важно енергийният регулатор да заеме твърда позиция за инспектиране и санкциониране на търговците на електрическа енергия, нарушаващи процедурите и добрите практики“.*

Презентациите, направени по време на Панел 1, са приложени.

Презентациите, направени в рамките на Панел 2 „ Ключови стъпки към либерализацията на газовия пазар“ и Панел 3 „ Европейска политика за енергия и климат“ могат да бъдат свалени от сайта на конференцията на адрес:

<http://www.economedia.bg/getatt.php?guid=2729530&eventid=2698479>.

Код за достъп: energycon2016 .

Красимира Пищухина

23/03/2016